

Den glömda budgeten

Hur länge kan vi låna av våra barn?

GREENPEACE

Bild sidan 1:

Barn vid klimatdemonstration i Stockholm, november 2015. Foto: Denis Sinyakov/Greenpeace

Greenpeace är en oberoende organisation som agerar för att förändra attityder och beteenden, skydda och bevara miljön och verka för fred.

Det gör vi genom att:

- undersöka, exponera och konfrontera övergrepp mot miljön
- förmå dem som har politisk och ekonomisk makt att åstadkomma en förändring
- ta fram miljömässigt ansvarsfulla och socialt rättvisa lösningar som ger hopp idag och för kommande generationer
- inspirera människor att ta ansvar för planeten

© Greenpeace Nordic 2016
Box 15164, 104 65 Stockholm
www.greenpeace.se

Sammanfattning

FN:s vetenskapliga klimatpanel IPCC har uppskattat att jordens befolkning från 2012 kan släppa ut ytterligare högst 500 miljarder ton koldioxid under detta århundrade. Större utsläpp än så riskerar att orsaka en storskalig och potentiellt katastrofal temperaturökning.

Sveriges andel av denna globala koldioxidbudget är cirka 500 miljoner ton om utsläppen fördelas lika per capita över jordens befolkning. Sedan 2012 har Sverige använt nästan hälften av detta utrymme, 220 miljoner ton. Den återstående budgeten är 280 miljoner ton.

Tabell 1: Koldioxidbudgetens utveckling, miljoner ton CO₂

Budget 2012–2100 (IPCC)	500
Använt 2012–2016	-220
Återstår	280
Budget per år 2017–2100	3,4

Med den politik som regeringen driver blir utsläppen cirka 40 miljoner ton koldioxid år 2017 och budgeten minskar ytterligare. De klimatsatsningar som genomförs av regeringen kommer bara att påverka detta på marginalen.

Det innebär att Sverige nästa år lånar över 35 miljoner ton koldioxid ur vår framtida klimatbudget för att kunna fortsätta leva som om inget har hänt. Mer än 90 procent av det utsläppsutrymme vi använder nästa år är klimatmässigt ofinansierat.

Sent på natten den 31 januari 2017 har vi bränt hela årets koldioxidbudget. Resten av året lever vi på våra barns och barnbarns andel.

På längre sikt föreslår Miljömålsberedningen att Sveriges utsläpp ska minskas snabbare, de ska ner till nära noll år 2045. Men förslaget betyder ändå att den återstående svenska koldioxidbudgeten överskrids med tre till fyra gånger.

Sverige har som ambition att vara ett föredöme i klimatpolitiken. Att låna utsläpp från framtiden och kommande generationer är inte föredömligt. Det är heller inte hållbart: med dagens politik har vi förbrukat även våra barns och barnbarns klimatbudgetar redan om sju år.

En omställning av samhället så att det håller sig inom den koldioxidbudget som IPCC indikerar händer inte av sig själv utan kräver en stor ansträngning. Tyvärr verkar inte våra poliker se allvaret i situationen.

En linjär utsläppsminskning som håller sig inom budgeten innebär att CO₂-utsläppen i Sverige behöver minska med cirka tre miljoner ton per år och vara nära noll år 2030.

Tidigare erfarenheter visar att Sverige kan minska utsläppen snabbt när politiken verkligen försöker. Det gäller till exempel hushållens användning av villaolja som nu är nästan helt utfasad.

Genom stora investeringar i infrastruktur och ändringar i regelverk, stödsystem och skatter kan staten skapa förutsättningar för en snabb utsläppsminskning. Det innebär en omställning av finanspolitiken till en "klimatekonomi", en samhällsekonomisk mobilisering för att klara klimatkrisen.

Sverige har råd att låna pengar av framtiden – men inte att ta ur framtidens klimatbudget.

”Sent på natten den 31 januari har vi bränt hela 2017 års koldioxidbudget. Resten av året lever vi på våra barns och barnbarns andel.”

En värld med begränsad budget

Ända sedan de globala klimatförhandlingarna började vid FN:s miljökonferens i Rio de Janeiro 1992 har klimatpolitik fokuserat på hur mycket de globala utsläppen procentuellt måste minska till ett visst årtal i framtiden.

Men detta vedertagna angreppssätt har stora brister. Det avgörande för klimatet är mängden växthusgaser i atmosfären. Eftersom gaserna är långlivade är det de samlade utsläppen över tid – de **kumulativa utsläppen** – som avgör hur stor klimatförändringen blir.

Att sätta ett långsiktigt reduktionsmål uttryckt som procentuell minskning skapar otydlighet och styr inte heller de samlade utsläppen, det anger bara hur stora utsläppen ska vara i en mer eller mindre avlägsen framtid. På vägen dit kan utsläppen vara både större och mindre, vilket kan få stor påverkan på den samlade mängden.

Om vi tänker oss att utsläppen skulle minska till tio procent redan imorgon, innebär det en mycket stor skillnad för de kumulativa utsläppen jämfört med om utsläppen skulle fortsätta på dagens nivå fram till 2045 för att då sänkas till tio procent.

En budget för överlevnad

När den senaste rapporten^{1,2} från FN:s vetenskapliga klimatpanel IPCC presenterades i Stockholm hade den ett omvälvande budskap. Vetenskapen angav den samlade mängd utsläpp av koldioxid (CO₂) som atmosfären tål under detta århundrade om jordens uppvärmning ska begränsas till två grader Celsius.

Sedan dess talar allt fler om en global koldioxidbudget som inte bör överskridas. Det är en mer rättvisande metod för att överblicka och redovisa både mål och utveckling än att använda de abstrakta reduktionsmål som har varit vanliga hittills.

I FN-rapporten anges att den övre gränsen för hur mycket mer CO₂ atmosfären tål från år 2012 går vid cirka 1 000 gigaton, dvs 1 000 miljarder ton, om tvågradersmålet ska kunna nås med 66 procents sannolikhet. IPCC kallar detta *"jordens koldioxidbudget"*.³

Denna budget för hela århundradet kan jämföras med de drygt 50 miljarder ton som för närvarande släpps ut årligen.⁴ Matematiken är enkel: om tvågradersmålet ska kunna nås och utsläppen fortsätter på samma nivå som idag, är den globala budgeten slut om 16 år.

Paris: budgeten stramas åt

Sedan budgeten presenterades har insikten om de risker som är förknippade med två graders uppvärmning ökat. Vid FN:s globala klimatmöte i Paris i december 2015 enades världens ledare om att två graders uppvärmning är den övre gränsen för vad som är acceptabelt. För att minimera risken för omfattande konsekvenser för mänskligheten enades länderna om att sträva efter en global temperaturökning med högst 1,5 grader.⁵

Hur detta påverkar den globala klimatbudgeten är inte helt klarlagt. IPCC ska fram till 2018 ta fram en rapport om hur 1,5-gradersmålet kan nås, men panelen uppskattade redan i den förra rapporten att koldioxidbudgeten i så fall skulle mer än halveras, dvs vara mindre än 500 miljarder ton CO₂. Flera källor⁶ anser att budgeten blir lägre, högst 400 miljarder ton. Men skillnaden är inte stor: i båda fallen blir budgeten väldigt liten.

1 Climate Change 2014, Synthesis Report, IPCC 2014 <https://www.ipcc.ch/report/ar5/syr/> samt IPCC AR5 WG1, sid 27 https://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/wg1/WG1AR5_SPM_FINAL.pdf

2 Sammanfattning: IPCC Fifth Assessment Report Lima Climate Action High Level Session, Lima, Perú, 2014 https://www.ipcc.ch/news_and_events/docs/COP20/LCAHLD.pdf

3 Ibid

4 The Emissions Gap Report, UNEP, 2015

5 Artikel 2.1(a), Paris Agreement, United Nations 2015

6 Exempelvis: Carbon Countdown, Carbon Brief, <https://www.carbonbrief.org/analysis-only-five-years-left-before-one-point-five-c-budget-is-blown>

Medan FN:s klimatkonferens i Paris pågick hösten 2015 skapade aktivister en sol, för att visa på behovet att ställa om till förnybar energi, genom att måla gatorna runt Triumfbågen med giftfri gul färg.

Foto: Greenpeace

Sveriges andel

Hur stor del av den globala budgeten som tillfaller Sverige är en kontroversiell fråga. Många anser att Sverige har ett ansvar som är större och att per capita-modellen är orättvis gentemot fattigare länder med sämre förutsättningar. En central princip⁷ i FN:s klimatkonvention är att världens länder har ett "gemensamt men olikartat ansvar".

Principen innebär att länder med goda förutsättningar och hög ekonomisk utveckling ska minska sina utsläpp tidigt för att möjliggöra ekonomisk och teknisk utveckling i fattigare länder.

Greenpeace anser att ansvaret för utsläppsminskningar måste utgå från denna princip, vilket innebär att rika länder som Sverige har ett större ansvar än vad som blir resultatet av en enkel och traditionell per capita-beräkning. Men eftersom detta är omdebatterat väljer vi i detta sammanhang att redovisa hur budgeten ser ut när per capita-modellen används för beräkning av den svenska andelen av den globala budgeten.⁸

Resultatet blir då att den svenska andelen utgör cirka en promille av den globala klimatbudgeten, det vill säga utsläpp av högst 500 miljoner ton CO₂ under åren 2012 till 2100.

Tabell 2: Beräkning av Sveriges koldioxidbudget 2012–2100 enligt per capita-modell, miljoner ton CO₂

Global budget IPCC	500 000
Sveriges budget	500

En svensk klimatbudget

Den svenska regeringen stödjer målet om att begränsa jordens temperaturökning till 1,5 grader och har undertecknat Parisavtalet. Regeringens inriktning är dessutom att Sverige ska vara ett föregångsland i klimatpolitiken.⁹

⁷ Artikel 3.1 Förenta Nationernas ramkonvention om klimatförändring
⁸ Sveriges befolkning utgör idag 1,3 % av den globala, 2050 kommer vi enligt prognosen utgöra ca 1,1 %

⁹ Se exempelvis regeringens pressmeddelande Regeringen presenterar historisk klimat- och miljöbudget, 6 september 2016

Därför bör det vara självklart att Sveriges utsläpp av CO₂ ska vara högst de 500 miljoner ton som anges av en per capita-beräkning. Frågan blir då: hur stora utsläpp kan Sverige ha per år för att hålla sig inom budgetens ramar? Och hur förhåller sig de faktiska utsläppen till denna budget?

Utslaget över hela budgetperioden, från 2012 och fram till år 2100, är den årliga svenska koldioxidbudgeten 5,7 miljoner ton.

Eller snarare: den var så stor år 2012. En avsevärd del av det budgetutrymme som fanns då har redan använts. Tillsammans kan utsläppen för åren 2012 till 2016 uppskattas till 220 miljoner ton CO₂ (tabell 3). Av budgeten fram till år 2100 återstår därmed 280 miljoner ton, eller cirka tre miljoner ton per år.

Tabell 3: Utsläpp av CO₂ 2012–2016, miljoner ton

2012	46,5
2013	45
2014	43,5
2015*	42,9
2016**	42
Summa	220

Källa: SCB *Preliminär statistik Naturvårdsverket

**Uppskattning baserad på trend

En budget i kris

Med faktiska årliga utsläpp kring 40 miljoner ton (exklusive utrikes transporter) och ett budgetutrymme som är mindre än en tiondel av detta, befinner sig klimatbudgeten i en akut kris. I decennier har politiker grovt underskattat det allvar som klimatförändringen innebär och de krav som ställs på omställning av samhället. Under tiden har budgetutrymmet förbrukats och närmar sig nu noll med svindlande hastighet.

Diskrepansen mellan budgetutrymmet och de faktiska utsläppen betyder att Sverige nästa år lånar 37 miljoner ton CO₂ av framtiden. På ett år bränner vi budgeten för 13 år.

Så har det varit länge. Istället för stora reformer och strukturella systemförändringar som leder till en hållbar ekonomi, har politiken präglats av *business*

as *usual* och lite plåster. De styrmedel som har införts leder till förändringar på marginalen, men ingen avvikelse från vägen mot en storskalig och potentiellt katastrofal klimatförändring.

Det gäller även den nuvarande regeringen. I en situation när budgeten är hårt ansträngd och behovet av nedskärningar är akut, finns inga tecken på att regeringen ser krisen eller förbereder några avgörande reformer för att minska utsläppen till en rimligare nivå.

CO₂ och CO₂e

De svenska utsläppen av alla växthusgaser ligger för närvarande på knappt 54 miljoner ton koldioxidekvivalenter (CO₂e) per år, exklusive internationella transporter. Cirka 80 procent, eller 42 miljoner ton, består av koldioxid (CO₂). I denna rapport granskas endast budgeten för CO₂ eftersom IPCC inte har angivit någon global budget för CO₂e.

Källor: Nationella utsläpp, Naturvårdsverket och SCB:s statistikdatabas

Framtiden

I frånvaro av större reformer kommer utsläppen av CO₂ att fortsätta att minska långsamt fram till åtminstone år 2020. Med den takten kommer den budget som skulle räcka för hela århundradet att vara intecknad redan år 2023.

Sedan 2012 har den svenska koldioxidbudgeten för hela återstoden av detta århundrade halverats genom en politik som inte tar hänsyn till budgetutrymmet (tabell 4).

Tabell 4: Koldioxidbudgetens utveckling, miljoner ton CO₂

Budget 2012–2100 (IPCC)	500
Använt 2012–2016	-220
Återstår	280

Miljömålsberedningens förslag

Nyligen har Miljömålsberedningen¹⁰ föreslagit att Sverige inför ett klimatpolitiskt ramverk som liknar det finanspolitiska ramverket. Tanken är bra och förslaget kan leda till större långsiktighet och realism i den svenska klimatpolitiken.

En del av beredningens uppgift har varit att föreslå ett långsiktigt klimatmål för Sverige, vilket har saknats. Men tyvärr håller beredningen fast vid att formulera målet som ett abstrakt reduktionsmål för växthusgaser istället för en begriplig kumulativ budget, och sätter ambitionen till 85 procents utsläppsreduktion till år 2045 jämfört med 1990.

Förslaget innebär att utsläppen av växthusgaser minskar långsamt fram till 2020, då de ligger kring 50 miljoner ton per år,¹¹ varav knappt 40 miljoner ton består av CO₂. De kumulativa utsläppen för perioden 2017–2019 blir cirka 120 miljoner ton, vilket tar upp nästan hälften av den återstående CO₂-budgeten (tabell 5).

På längre sikt, år 2045, föreslår beredningen nära noll-utsläpp av CO₂. Men fram till dess blir de kumulativa utsläppen mellan 720 och 920 miljoner ton CO₂, tre gånger mer än vad som finns i koldioxidbudgeten.

10 En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige, SOU 2016:47

11 SOU 2016:21, Bilaga 5

Tabell 5: Miljömålsberedningens budget, miljoner ton CO₂

Budget 2017–2100	280
Används 2017–2019	-120
Återstår 2020–2100	160
Utsläpp 2020–2045 (MMB)	-600–800
Överdrag	-440–640

Tre grader

Sverige är ett mellanstort land internationellt sett, men vårt ansvar är större än de flestas. Vi har stora utsläpp av växthusgaser per capita, särskilt när vi räknar in de utsläpp som sker i andra länder av vår konsumtion; vårt så kallade fotavtryck är stort.

Samtidigt har vi själva tagit på oss rollen som ett föregångsland. Vi kan inte räkna med att andra ska göra mer än vad vi själva göra. Tvärtom, vi förväntas ta ledningen och visa att omställningen till en fossilfri och koldioxidfri ekonomi är möjlig.

Men om resten av världen skulle hantera sin del av ansvaret på det sätt som Sverige gör, skulle det leda till en global klimatkatastrof. Världens kumulativa utsläpp fram till 2045 skulle bli fyra gånger så stora som den globala budgeten medger för hela århundradet. Enligt IPCC skulle så stora kumulativa utsläpp resultera i en temperaturhöjning på över tre grader Celsius.¹²

Så här beskriver världens regeringar allvaret i klimatförändringarna i IPCC:s senaste rapport: *"Ur ett fattigdomsperspektiv förväntas klimatförändringarna sänka ekonomisk tillväxt, göra fattigdomsbekämpning svårare, urholka livsmedelssäkerhet, förlänga existerande och skapa nya fattigdomsfällor."*

Det finns många osäkerheter kring vad som händer vid olika nivåer av den globala uppvärmningen. Redan 1,5 grads uppvärmning kommer att få stora konsekvenser och en uppvärmning med över två grader hotar både ekosystem och samhällsstrukturer.

12 Climate Change 2014, Synthesis Report, IPCC 2014 <https://www.ipcc.ch/report/ar5/syr/> samt IPCC AR5 WG1, sid 27 https://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/wg1/WG1AR5_SPM_FINAL.pdf

En följd av miljömålsberedningens förslag skulle bli att de svenska utsläppen blir mer än tre gånger större än vad som finns i koldioxidbudgeten.

De förväntade konsekvenserna är omfattande torka och översvämningar, nya spridningsmönster för sjukdomar och skadeinsekter, miljontals människor på flykt och fler väpnade konflikter.¹³

Vid tre graders global uppvärmning finns en hög och helt oacceptabel risk för att klimatförändringen hamnar helt utom kontroll. Vi talar då om en långtgående förlust av biologisk mångfald globalt – både växter och djur – som skulle få katastrofala konsekvenser för människor och ekonomin.

Mer konkret för Sverige betyder det svårigheter med vattenförsörjning, översvämningar av sjöar, vattendrag och avloppssystem, fler skadedjur och torka, sämre livsmedelsförsörjning, enorma underhållskostnader för infrastruktur, möjliga sammanbrott i vissa samhällsfunktioner samt en ännu mer orolig och ojämlig omvärld.

Negativa utsläpp

I teorin finns möjlighet att kompensera för en del av budgetöverdraget genom att suga upp och lagra CO₂. Det kan ske genom att öka skogs- och jordbrukets upptag av kol ur atmosfären eller genom så kallad bio-CCS, en teknik där CO₂ suges upp och lagras i hålrum i marken eller under haven.

Potentialen för sådana sänkor i Sverige är inte helt klarlagd, men en ökad inlagring i marken kan på sikt bidra med ett tiotal miljoner ton per år.¹⁴ Om bio-CCS utnyttjas fullt ut anses potentialen kunna vara 27,5 miljoner ton CO₂ per år.¹⁵ I underlagsrapporterna¹⁶ till Miljömålsberedningens förslag anses potentialen vara betydligt lägre och beräknas till 6,5 miljoner ton per år.

¹³ Se IPCC:s rapport ovan och <http://www.globalweirding.is/here>

¹⁴ Exempelvis: Utsläpp och upptag från skogsbruk och annan markanvändning (LULUCF) i 2030-ramverket, PM nr 28 2014, Konjunkturinstitutet

¹⁵ BECCS som klimatåtgärd, en rapport om koldioxidlagring från biomassa i ett svensk-norskt perspektiv, Biorecro 2010

¹⁶ En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige, del 2, bilaga 12, SOU 2016:47

Matematiskt är det alltså möjligt att genom ökade sänkor och bio-CCS räkna hem 15-40 miljoner ton i negativa utsläpp per år. Men det finns flera frågetecken och problem med detta:

- Siffrorna är mycket osäkra.
- En omställning av jord- och skogsbruket skulle ta lång tid och få stora konsekvenser för jordbruket, skogsindustrin och miljön.
- Utbyggnad av bio-CCS skulle ta flera decennier och tekniken är vare sig lönsam eller färdigutvecklad.

Att förlita sig på sänkor som en lösning på fortsatt stora utsläpp är en högriskpolitik, både i Sverige och internationellt, och är inte förenligt med rollen som ett föregångsland. Det innebär också att vi överlåter åt framtida generationer att lösa de problem vi skapar.

Per capita och andra modeller

Det enklaste sättet att beräkna ett lands andel av den globala koldioxidbudgeten är att slå ut hela budgeten över jordens befolkning och sedan fördela den lika per invånare, det kallas per capita-modellen eller Contraction and convergence. Alla får då en lika stor del av budgeten oberoende av historiska utsläpp, förutsättningar och behov. Metoden kritiserar för att inte vara rättvis mot fattiga länder och länder som inte har bidragit till problemet genom historiska utsläpp.

Det finns många andra modeller för hur ansvaret ska fördelas rättvist enligt klimatkonventionens grundläggande princip om gemensamt men olikartat ansvar. Ett av dem är Greenhouse Development Rights, utvecklat av bland andra Stockholm Environment Institute.

När modeller som tar hänsyn till rättvisa används blir den svenska andelen av budgeten betydligt mindre.

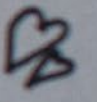
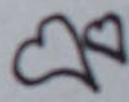
När de här barnen blir vuxna kommer deras koldioxidbudget redan att vara slut, om vi inte agerar nu.

Bild från klimatdemonstration i Stockholm, november 2015. Foto: Denis Sinyakov/ Greenpeace

SAVE
THE
PLANET

Hur länge kan vi låna av framtiden?

Den globala koldioxidbudgeten är just global. Det finns en viss mängd utsläpp som atmosfären tål innan klimatförändringen drabbar oss alla på ett sätt som hotar ekosystemen liksom vårt samhälle, välstånd och hälsa. Världen, som vi känner den, kommer att se helt annorlunda ut.

Till skillnad från i finanspolitiken kan inte regeringen öka budgeten genom att höja skatter eller att låna sig ur problemet – utrymmet är inte förhandlingsbart och det finns ingen att låna av.

Utän mycket kraftiga investeringar och styrmedel för en omställning, har vi i Sverige år 2022 använt hela den klimatbudget som skulle räcka fram till år 2100.

Sveriges främsta roll i klimatpolitiken är att vara ett internationellt föredöme. I sakens natur ligger då att gå före, att visa hur problemet kan lösas på ett ansvarsfullt sätt. Att medvetet leva över sina tillgångar genom att ta ur andras budgetar – kommande generationers eller andra länders – är inte föredömligt.

Greenpeace inser att det är svårt att utifrån dagens situation snabbt ställa om samhället så att Sverige håller sig inom den lilla koldioxidbudget som nu återstår. Särskilt eftersom en omställning kräver stora insatser i infrastrukturen, vilket i sin tur skapar utsläpp under en begränsad tid.

Men det måste ändå finnas en ansats till budgetsanering. Det måste finnas en ansats till att

*Klimatdemonstration i Uppsala 2015
Foto: Nivit Tanglerpaibul/Greenpeace*

”Att medvetet leva över sina tillgångar genom att ta ur andras budgetar – kommande generationers eller andra länders – är inte föredömligt.”

minimera utsläppen så att Sverige hamnar så nära budgeten det bara är möjligt. Tills den ansatsen görs, gör sig Sveriges politiker skyldiga till ett klimatsvek.

En utsläppsbanan som klarar målet

Miljömålsberedningens förslag lever inte upp till Sveriges ansvar hur man än räknar och om andra länder gör likadant är det ett recept för en klimatkatastrof. Om Sverige ska vara det föredöme som regeringen och riksdagen har bestämt, krävs det en plan som minskar de inhemska utsläppen snabbare.

Utgångspunkten för en sådan strategi måste vara att hålla utsläppen under det tak med 280 miljoner ton CO₂ som återstår av Sveriges koldioxidbudget för detta århundrade. Allt talar för att Sveriges del av ansvaret är större än så, inte minst med tanke på våra internationellt sett goda förutsättningar, men det är ett minimikrav.

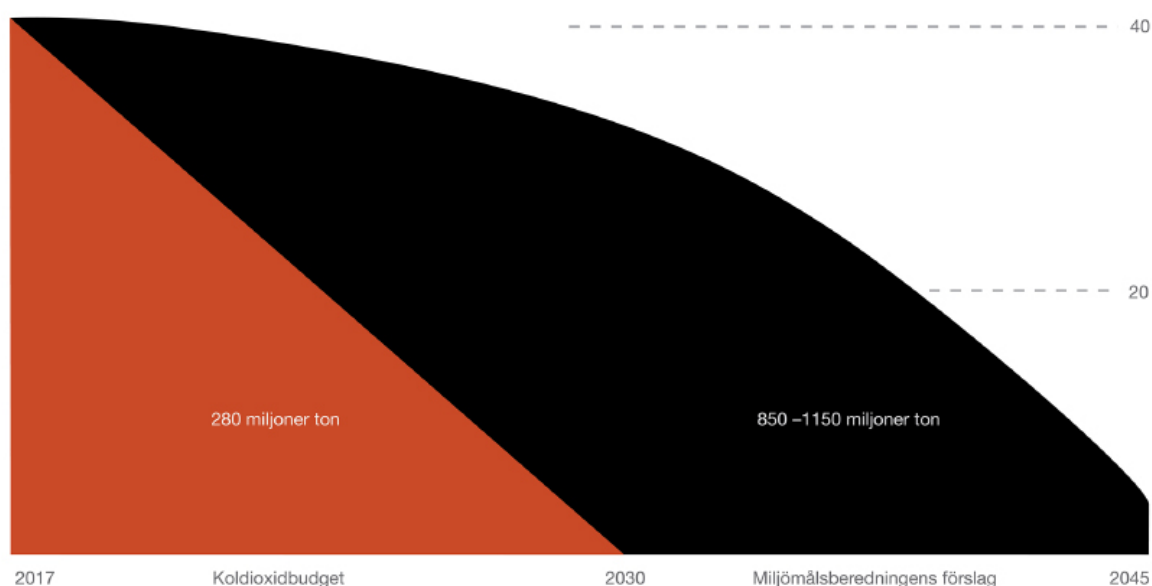
En linjär utsläppsbanan som håller sig inom taket innebär nära noll-utsläpp senast år 2030 (figur 1). I vilken takt utsläppen kan minska i praktiken är dock osäkert. För att driva på en snabb omställning till ett hållbart samhälle med låga utsläpp krävs stora investeringar i infrastruktur, vilket i sin tur leder till mer utsläpp. Det talar för att utsläppen från de strukturer som är ohållbara behöver minska ännu snabbare.

En klimategonomi

Redan i samband med finanskrisen 2009 höjdes många röster, både internationellt och i Sverige, för en ändrad syn på finanspolitiken och de regelverk som styr.

Tanken är att staten, genom massiva investeringar i infrastruktur och förnybar energi samt ändringar i regelverk, stödsystem och skatter, kan skapa förutsättningar för en snabb klimatomställning. Dessutom behöver alla onödiga subventioner

Figur 1. En linjär utsläppsreduktion som håller sig inom taket innebär att CO₂-utsläppen i Sverige behöver minska med cirka tre miljoner ton per år och vara nära noll år 2030.

”Den historiska utvecklingen visar att Sverige, på de områden där vi verkligen har valt att försöka minska utsläppen till nära noll, också i stort sett har lyckats.”

som understödjer användning av fossila bränslen avskaffas, planerade investeringssatsningar i fossilt baserade verksamheter, exempelvis satsningar på nya motorvägar, måste avbrytas eller styras om med hjälp av politiska styrmedel för att vi inte ska låsas fast i industriprocesser och fordonsparker som försvårar, eller försenar, omställningen.

Det innebär en omställning av finanspolitiken till en *”klimatekonomi”*, en samhällsekonomisk mobilisering för att klara klimatkrisen.

Investera i framtiden

Den historiska utvecklingen visar att Sverige, på de områden där vi verkligen har valt att försöka minska utsläppen till nära noll, också i stort sett har lyckats. Det gäller till exempel hushållens användning av villaolja, där fjärrvärmeutbyggnaden, som i stort sett också blivit fossilfri, varit en viktig pusselbit.

Det skedde inte av sig självt utan är resultatet av en stor och målmedveten satsning på ändrade regler, stöd och skatteomställning. Det skapade många arbetstillfällen och utveckling, bland annat inom bioenergi och effektiviseringsteknik.

Ur ett systemperspektiv kan vi genom en klimatekonomi få fram en mer hållbar ekonomi som kan ha koldioxidutsläpp nära noll och låga utsläpp av andra växthusgaser. Uppgiften underlättas av att det är historiskt billigt att låna pengar – både för det offentliga och för näringslivet.

För att lyckas med en sådan omställning behöver samhällssekonomien få en struktur som är mycket mer baserad på förnybarhet, energieffektivitet, cirkulärt materialhanterande och materialeffektivitet.

Tekniken för det mesta av detta finns färdig även om den givetvis hela tiden också förfinas, vidareutvecklas och blir billigare i takt med lärlärovernas och skalfördelarnas ekonomi. Denna

utveckling är internationell, och Sverige kan med fördel samarbeta med andra aktörer.

Men idag hindras det offentliga att investera genom egenuppsatta ekonomiska budgettak, saldomål och krav på balanserade pengabudgetar, där regelverket inte skiljer mellan investeringar och konsumtion. För att kunna göra de investeringar som krävs behöver det offentliga kunna låna till investeringar, och om inte skattekvoten ska höjas måste hushåll och företag fås att delta i finansieringen av samhällsinvesteringarna.

I stället för investeringar i framtiden prioriterar det offentliga idag att betala av på statsskulden, som redan är internationellt sett mycket låg. Samtidigt åter vi upp framtida generationers koldioxidbudget.

Prioriteringen är anmärkningsvärd i en tid av historisk betydelse. Sverige har råd att låna pengar av framtiden – men inte att ta ur framtidens klimatbudget.

KLIMAT
RÄTT
VISA
NUUU

Sverige har en budget som ingen låtsas om.

Det finns en gräns för hur mycket koldioxid mänskligheten kan släppa ut under detta århundrade. Ett tak som inte kan överskridas utan mycket stora risker. FN:s vetenskapliga klimatpanel kallar det "jordens koldioxidbudget".

Sveriges andel av denna budget är högst 500 miljoner ton koldioxid. Med nuvarande politik kommer vi att bränna det på sju år.

Istället för att anpassa politiken till verkligheten fortsätter våra politiker som om inget har hänt och skjuter problemet på framtiden. De lånar klimatutrymme av våra barn och barnbarn.

Men snart är även deras klimatbudget slut. Vem ska de då låna av?

GREENPEACE

Greenpeace Norden
Box 15164, 104 65 Stockholm
www.greenpeace.se